

Література

1. Валецька Р. О. Рациональне збалансоване харчування спортсменів / Р. О. Валецька // Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. - 2013. - № 2. - С. 98-101. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fvs_2013_2_25.
2. Виноградський Б. Спортивна стрільба з лука: основи й удосконалення спеціальної підготовленості : монографія / Б. Виноградський. - Львів : ЛДУФК, 2012. - 306 с. - ISBN 978-966-2328-40-0.
3. Карпенко П. О. Особливості харчування спортсменів-підлітків / П. О. Карпенко, О. В. Бондар // Проблеми харчування. - 2013. - № 2. - С. 29-31.
4. Мостовая Л.А. Питание юных спортсменов / Л.А. Мостовая, И.А. Сливинская, П.М. Карповец, Е.В.Гончарук. // Библиотека практического врача. -К.: Здоровье, 1989.
5. Никитушкин В. Г. Некоторые итоги исследования проблемы индивидуализации подготовки юных спортсменов / В. Г. Никитушкин, П. В. Квашук, // Теория и практика физической культуры. - 1998. - № 10. - С. 19-22.
6. Осипенко Г. А. Індивідуалізація та стандартизація раціонів харчування спортсменів різної спеціалізації / Г. А. Осипенко, Н. В. Вдовенко, В. Воронцова, В. Дурманенко // Ак. Пробл. Фіз.. культури і спорту. - 2012. - № 23 (1) . - С. 49-52.
7. Проблемы научно-методического обеспечения подготовки сборной команды Украины по стрельбе из лука / Б. А. Виноградский, И. П. Заневский, А. Г. Киселевич, В. Сидорук. - Львів, 2004. - С. 60-65.
8. Корнійчук Н. М. Вплив збалансованого харчування на динаміку антропометричних показників спортсменів пауерліфтерів / 8. Корнійчук Н. М., Шевчук, Д. В, Микула, М. М. // XI Міжнародна науково-практична конференція "Актуальні проблеми сучасної біології та здоров'я людини",. - 2011. - №11. - С. 59-61.
9. Хробатенко, Олександра. Харчова цінність вуглеводно-білкового продукту для спортсменів. / Хробатенко, Олександра. // "Товари і ринки. - 2013. - №2. - С. 115-125..
10. ТОКАЕВ, Энвер Саидович;. Методология создания индивидуализированных рационов питания спортсменов / ТОКАЕВ, Энвер Саидович;, ХАСАНОВ, Адам... // Вестник спортивной науки. - 2011. - №4.

References.

1. Valetska R. O. Rational balanced nutrition of athletes / R.O.Valetska // Phys. education, sports and health care in modern society. - 2013. - № 2. - P. 98-101. - Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fvs_2013_2_25.
2. Vinogradsky B. Sports Archery: Fundamentals and Improvements of Special Preparedness: Monograph / B. Vinogradsky. - Lviv: LDUFK, 2012. - 306 pp. - ISBN 978-966-2328-40-0.
3. Karpenko P.O. Features of nutrition athletes-teenagers / P.O. Karpenko, O.V. Bondar // Problems of nutrition. - 2013. - № 2. - P. 29-31.
4. Mostova L.A. Nutrition of young athletes / L.A. Mostovaya, IA Slivinskaya, P.M. Karpovets, E.V.Goncharuk. // A practical medical library. -K.: Health, 1989.
5. Nikitushkin V.G. Some results of the study of the problem of individualization of the training of young athletes / VG Nikitushkin, P.V. Kvashuk, // The theory and practice of physical culture. - 1998. - № 10. - P. 19-22.
6. Osipenko G. A. Individualization and standardization of dietary rations of athletes of different specialization / G. A. Osipenko, N. V. Vdovenko, V. Vorontsova, V. Durmanenko // Ak. Probl. Fiz.. culture and sports. - 2012. - No. 23 (1). - P. 49-52.
7. Problems of scientific and methodological support for the preparation of the Ukrainian national team for archery / B. A. Vinogradsky, I. P. Zanevsky, A. G. Kiselevich, V. Sidoruk. - Lviv, 2004. - P. 60-65.
8. Korniychuk NM The influence of balanced nutrition on the dynamics of anthropometric indices of powerlifters athletes / 8. Korniychuk NM, Shevchuk, D.V., Mikul, M.M. XI International scientific and practical conference "Actual problems of modern biology and human health". - 2011. - No. 11. - P. 59-61.
9. Khrobotenko, Alexandra. Nutritional value of carbohydrate-protein product for athletes. / Khrobotenko, Alexandra. // "Goods and Markets - 2013. - No. 2. - P. 115-125 .
10. TOKAYEV, Enver Saidovich; Methodology for the creation of individual diets of athletes / TOKAYEV, Enver Saidovich;, Khasanov, Adam ... // The Bulletin of Sports Science. - 2011. - No. 4.

Пальчук М. Б.

**кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
старший викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання
Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ**

НАСТУПНІСТЬ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МІЖ СТРУКТУРНИМИ ЛАНКАМИ СИСТЕМИ ОСВІТИ «ШКОЛА – ЗВО»

Стаття присвячена вивченню проблеми наступності процесу фізичного виховання між структурними ланками системи освіти «школа – ЗВО». Розглянуто питання наступності програм, методик і підходів у фізичному вихованні, що забезпечують взаємозв'язок між процесом навчання в школі та ЗВО. Встановлено, що наступність є важливою умовою безперервності та послідовності навчання. Вивчення проблем наступності та виявлення шляхів її забезпечення є основою оптимізації процесу фізичного виховання учнівської та студентської молоді.

Ключові слова: фізичне виховання, наступність, школярі, студенти

Пальчук М.Б. Преимущество процесса физического воспитания между структурными звеньями

системи освіти «школа – ЗВО». Стаття посвячена вивченню проблеми преемственности процесу фізичного виховання між структурними зв'язками системи освіти «школа - ЗВО». Розглянуті питання преемственности програм, методик і підходів в фізичному вихованні, забезпечуючих взаємозв'язок між процесом навчання в школі і ЗВО. Встановлено, що преемственность є важливим умовою неперервності і послідовності навчання. Вивчення проблем преемственности і виявлення шляхів її забезпечення є основою оптимізації процесу фізичного виховання учнівської і студентської молоді.

Ключевые слова: фізичне виховання, преемственность, школярі, студенти

Palchuk M. Continuity physical education process between the structural units "school-university" in the education system. This article is about the problems of continuity physical education process between the structural units "school-university" in the education system. The continuity of programs, methods and approaches in physical education will ensure the relationship between the process of studying at school and the university. Researchers propose different ways to ensure the continuity of physical education. They develop conditions, create programs and models. It has been established that continuity is an important condition for the continuity and sequence of learning. The basis of optimization the physical education process between school and university is studying problems of continuity and identifying ways of providing it.

Key words: physical education, continuity, schoolchildren, students

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Головною тенденцією розвитку освіти в глобальному масштабі є створення умов для вдосконалення особистості протягом усього життя. Для цього необхідно забезпечити наступність і поступальність розвитку всіх освітніх ступенів, в першу чергу, в фізичному вихованні [10, с. 102].

За даними С.А. Петренко [11, с. 100] на сьогоднішній день реалізація наступності можлива лише за умови виділення, усвідомлення і розуміння природних закономірностей, які мають місце в фізичному розвитку особистості. Виділення особливостей фізичного і психічного розвитку в «перехідних» періодах, побудова педагогічного процесу на основі логічних зв'язків сприяє поступальному розвитку особистості без хворобливого проходження нею суміжних етапів, дає можливість використовувати цінні для становлення особистості можливості, характерні для кожного її вікового періоду.

Як зазначає Вовк В.М. [2, с. 3] відсутність теоретично обґрунтованої системи забезпечення наступності фізичного виховання між суміжними ступенями освіти ускладнює перехід з одного рівня на інший. У результаті цього кожен наступний щабель змушений виконувати функцію заповнення прогалів попередніх щаблів, що спричиняє непоправну втрату часу у фізичному розвитку особистості. Дані наукової літератури [2, с.3, 4, с. 81, 8, с. 100, 10, с. 101] свідчать про значний інтерес науковців до вирішення проблеми наступності фізичного виховання учнівської та студентської молоді. Попри це, дана проблема залишається актуальною. Зважаючи на вище викладене, **метою дослідження** є вивчення підходів до забезпечення наступності фізичного виховання учнівської та студентської молоді.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичних джерел літератури, даних мережі Internet, метод системного аналізу, метод порівняння та зіставлення.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до даних В.М. Вовка [1, с. 9] існує ряд протиріч між навчальними процесами в школі на закладі ЗВО, які ускладнюють забезпечення наступності: відсутність змістовних зв'язків між дисциплінами «фізична культура» у середній школі і «фізичне виховання» у ЗВО; відсутність розуміння необхідності гармонійного розвитку як духовних, так і фізичних якостей особистості учнів і студентів; відсутність взаємозв'язку між інтересами сучасних учнів у фізичному вдосконаленні і існуючою практикою проведення занять; незадовільна мотивація до занять, що закладається на ранніх етапах, і, як наслідок, складність її формування на більш пізніх етапах навчання.

В.І. Костюк [4, с. 82] наголошує, що наступність у фізичному вихованні студентів можна розглядати у таких аспектах: 1) діяльній (наступність фізичного виховання як процес або спосіб раціонально організованої перетворювальної діяльності); 2) предметно-ціннісній (наступність фізичного виховання як сукупність «предметів», що представляють певну цінність для задоволення суспільних і особистісних потреб); 3) особистісно-результативній (наступність фізичного виховання як результат діяльності, втілений у самій людині). Зважаючи на вищевикладене, наступність характеризується як система зв'язків у структурі фізичного виховання, що ілюструє динаміку і взаємозв'язок її ланок та один з факторів розв'язання суперечностей навчально-виховного процесу, допомагає студентам успішно подолати труднощі в досягненні поставленої мети.

З метою забезпечення наступності, як необхідної складової системи фізичного виховання учнівської та студентської молоді В. М. Вовком [2, с. 16] обґрунтовано та розроблено концептуальну модель забезпечення наступності фізичного виховання особистості старшокласника, студента, яка складається з двох послідовних і взаємопов'язаних моделей: теоретичної та технологічної.

Теоретична модель включає в себе спільну мету, методологічні підходи (системний, аксіологічний, компетентнісний, синергетичний, особистісно-діяльнісний), загальні, дидактичні, специфічні принципи і модель особистості старшокласника, студента, яка включає психічний, моральний, фізичний, естетичний та інтелектуальний компоненти.

Технологічна модель забезпечує ефективну технологізацію процесу наступності фізичного виховання особистості старшокласника, студента, яка будується на послідовності системного розвитку особистості і передбачає чотири етапи: виникнення (початковий стан і підготовленість, постановку основних педагогічних вимог, адаптацію до нових умов навчально-виховного процесу), становлення (відповідність старшокласника, студента новій соціальній ролі, реалізацію основ наступності фізичного виховання), зрілість старшокласника, студента (розв'язання суперечностей між особливостями нового і старого в наступності фізичного виховання, співпраця педагогів в подолання труднощів у фізичному розвитку і

підготовленості) і перетворення (розв'язання суперечностей між особливостями нової та попередньої соціальної ролі, фізичним розвитком та підготовленістю).

На практиці здійснення наступності передбачає реалізацію ідей органічної єдності навчально-тренувального та виховного процесів, розвиток відповідної позиції особистості. Обґрунтування концепції педагогічного управління фізичним потенціалом особистості, яка передбачає гуманізацію і демократизацію навчального процесу, компетентнісний і особистісний підхід, а також цілісність навчальних програм – шлях до забезпечення наступності учнівської та студентської молоді [1, с. 10].

В.І. Костюк [4, с. 83] виділяє наступні перспективні напрямки удосконалення системи фізичного виховання в умовах безперервної освіти:

1. організація занять з фізичної культури в школі за спеціалізаціями (видами спорту), починаючи з 7-8 класів. Така можливість існує за рахунок варіативної частини занять. На думку автора це дозволить підготувати учнів до тієї системи занять, яка існує в ЗВО;

2. оцінювання навчальних досягнень з фізичної культури учнів 10-11 класів за модульною системою;
3. створення в школі спортивних секцій, що відповідають видам спорту, які вивчаються у ЗВО;
4. підвищення кваліфікації та активізація наукової діяльності викладачів;
5. розширення матеріально-технічної бази.

На думку Е.Л. Зверєвої [3, с. 54] наступність між рівнями освіти «школа – ЗВО», сприяє створенню таких зв'язків, при яких розширюються і поглиблюються знання, відбувається осмислення пройденого на новому, більш високому рівні. Взаємозв'язок фізичної культури в школі і у ЗВО дозволяє цілісно представити комплексну систему, де відображено послідовне ускладнення програм фізичного виховання в школі і ЗВО, які прогнозують мету фізичного розвитку школярів і студентів, формування особистості, інтересу до фізичної культури, здорового способу життя і прагнення до спортивної майстерності.

Автором [Error! Reference source not found., с. 54] розроблена педагогічна система формування особистості, яка включає: мету, принципи, традиційні форми організації освітнього процесу (уроки фізичної культури, тренувальні заняття, змагання), інноваційні форми (сюжетно-рольові урочні заняття, комплексні заняття, які об'єднують теорію і практику, Дні здоров'я, інтегровані уроки анатомії, фізіології, фізичної культури і музики, спортивні свята з залученням батьківської спільноти), педагогічні технології, спрямовані на розвиток особистості учня і студента, а також такі компоненти педагогічної системи, як: а) мотиваційно-ціннісний, який передбачає позитивне ставлення кожного учня до фізичної культури, спрямованість на оволодіння фізичною культурою і забезпечує розвиток інтересу до спорту; б) когнітивний, який спрямований на знання теорії фізичної культури, принципів, методів, форм і технологій; в) операційний, орієнтований на оволодіння способами і прийомами діяльності, необхідними знаннями, процесами аналізу і синтезу, порівняння та узагальнення; г) рефлексивний, який визначає здатність до аналізу своїх умінь і навичок, прагнення до їх вдосконалення, сферу професіоналізації, педагогічну сферу, яка займає провідне місце, оскільки сприяє об'єднанню навчально-виховних процесів школи і ЗВО.

Ю.А. Кустов [7, с. 198; 8, с. 85] сформулював правила реалізації принципу наступності, серед яких найбільш значущими він вважає: виділення основних етапів формування особистості, її якостей та видів діяльності; виявлення різниці перспективами розвитку особистості та її дійсним станом в процесі вивчення дисципліни; виділення основних структурних елементів курсу, розділу, теми, що мають бути засвоєні (факти, поняття, закономірності); актуалізація в свідомості учнів раніше засвоєних базисних понять та способів діяльності; вибір оптимального поєднання методів, форм та засобів навчання, на основі яких можливе здійснення переходу від вихідного до наміченого рівня; встановлення зв'язку між поняттями, що вивчаються та знаннями і вміннями, що їм передують; сформувати вміння розв'язувати практичні задачі.

О.А. Томенко [13, с. 30] на основі аналізу програмно-нормативних документів, що регулюють зміст викладання дисциплін «Фізична культура» та «Фізичне виховання» в навчальних закладах України, виявив часткову наступність у реалізації неспеціальної фізкультурної освіти учнівської молоді у навчальних закладах, яка проявляється у: послідовності освітніх завдань відповідно до вікових особливостей контингенту і професійно-прикладної спрямованості; єдиній структурі (інваріантна і варіативна частини) та використанні форм реалізації, що взаємно доповнюють одна одну (урочна, позаурочна, самостійні форми у школярів; лекції, практичні, семінарські та індивідуальні, секційні заняття у студентів); збільшенні обсягів навчальних навантажень від 2-3 годин на тиждень у школярів до 4 годин у студентів; раціональній побудові варіативної складової неспеціальної фізкультурної освіти, відповідно до якої проводиться послідовне опанування техніки видів спорту та рухової діяльності (гімнастики, спортивних ігор, плавання, легкої атлетики, аеробіки тощо) від 5-9, 10-11 класів школи до ЗВО, що дозволяє молодим людям удосконалюватися у цих видах і застосовувати їх для професійно-прикладної фізичної підготовки, зважаючи на матеріальну базу та можливості закладу освіти; відмінностях у змісті інваріантної складової під час переходу від школи до ЗВО, де за програмою передбачені лише такі види спорту, як легка атлетика, спортивні ігри та туризм; повторюваності програмного матеріалу з теоретичних знань, передбачених для школярів та студентів; відмінностях у діючій системі оцінювання навчальних досягнень у школах та ЗВО (кредитно-модульна система зі 100-бальним оцінюванням у студентів і 12-бальна у школярів).

Авторами [12, с. 31] наголошується, що педагогічний процес повинен бути спрямований не тільки на передачу певної фізкультурно-оздоровчої інформації, а і на формування самоорганізації, мотивації і самореалізації здорового способу життя. Досить актуальною та нерозв'язаною проблемою у системі освіти України є розрив між фізичною підготовленістю випускників шкіл та вимогами, які висуваються до них програмою ЗВО. Перед викладачами виникають логічні питання стосовно оптимізації процесу адаптації учнів шкіл до навчання у ЗВО та організації процесу фізичного виховання,

збереження його цілісності під час зміни освітніх ланок [5, с. 36]

Саме тому, реалізація принципу наступності у фізичному вихованні передбачає застосування різноманітних методів фізичного виховання та їх варіативність залежно від вікових та індивідуальних особливостей студентів; урахування рівня фізичного розвитку студентів; єдність мети, завдань і змісту виховання; взаємозв'язок форм, методів і прийомів виховання; оптимізацію освітнього процесу з фізичного виховання; упровадження інноваційних педагогічних технологій на заняттях. Для наступності фізичного виховання студентської молоді характерна оперативна зміна системи установок і умов переходу від однієї ланки фізичного виховання до іншої. Це ставить студента перед необхідністю системно взаємодіяти із зовнішнім і внутрішнім особистісним середовищем (бути самим собою), тобто визначати свою позицію щодо розвитку фізичних якостей та власне фізичного розвитку, яка може бути і активною, і нестійкою, і пасивною. Але для подолання труднощів переходу з одних умов фізичного виховання в інші важливо сформувати активну позицію, позитивну Я-концепцію. Наступність як дидактичний принцип віддзеркалює необхідний, істотний, повторюваний, стійкий зв'язок у фізичному вихованні, що перетворює вихованця з об'єкта освітнього процесу в особистість, яка цілеспрямовано й активно реалізує настанови системи неперервного фізичного виховання [5, с. 35].

Л.И. Лубышева, Е.А. Черепов [9, с. 56] вважають «спортизацію» фізичного виховання важливою умовою забезпечення наступності на етапі шкільної освіти. Умовами її реалізації є: орієнтація третього уроку фізкультури на певний вид спорту, що забезпечить мотиваційний і тренувальний ефект; об'єднання урочної і позаурочної роботи на основі єдиних принципів і змісту занять; диференціювання фізичного навантаження з урахуванням особистісно-психічних і фізіологічних особливостей учнів; розширення форм і підвищення ефективності позаурочної роботи.

Висновки. Відсутність безперервності і цілісності освітнього процесу при переході з одного навчального ступеня на інший є однією з ключових проблем, особливо, у сфері фізичного виховання. Дослідниками визначено ряд підходів до забезпечення наступності фізичного виховання як на теоретичному, так і на практичному рівнях: виявлено перспективні напрямки удосконалення системи фізичного виховання в умовах безперервної освіти, розроблено педагогічні умови, системи, методики. Наступність фізичного виховання розглядається як механізм забезпечення безперервності в навчанні й вихованні, що обумовлює вирішення завдання поєднання ланок безперервної освіти для її орієнтації на формування фізичної культури особистості, сприяння її всебічному розвитку.

Література

1. Вовк В. Активная жизнедеятельность – основной фактор в обеспечении процесса физического воспитания школьников и студентов / В. Вовк. // Физическое воспитание студентов. – 2011. – №5. – С. 8–12.
2. Вовк В. Педагогічні основи наступності фізичного виховання учнівської і студентської молоді : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.07 "теорія та методика виховання" / Вовк В.М. – Луганськ: Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2009. – 40 с.
3. Зверева Е. Влияние физической культуры на формирование личности в преемственной святы "школа-ВУЗ" / Е.Л. Зверева. // Ученые записки университета имени П.Ф.Лесгафта. – 2011. – №11. – С. 52–56.
4. Костюк В.І. Роль наступності у формуванні фізичних якостей студентів / Костюк В.І. // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Професійна педагогіка і андрагогіка: актуальні питання, досягнення та інновації" (Кривий Ріг, 20-21 листопада 2017). Кривий Ріг, 2017. – С. 81–83.
5. Красуля М. А. Развитие системы физического воспитания в условиях непрерывного образования / М. А. Красуля, А. В. Красуля. // Слобожанский научно-спортивный вестник. – 2004. – №4. – С. 34–38.
6. Красуля М.А. Обеспечение преемственности физического воспитания на стыке "школа – вуз" / М.А. Красуля // III Міжнар. наук. конф. Весняні наукові читання. (Київ, 28 квітня 2017). Київ, 2017. – Ч. 1. – С. 115-123.
7. Кузнєцова О. Наступність як актуальна проблема сучасної фізкультурної освіти / О. Кузнєцова // Нова педагогічна думка. – 2013. – 1.1. – С. 198.
8. Кустов Ю. А. Единство и преемственность педагогических действий в высшей школе / Ю. А. Кустов. – Самара, 1993. – 109 с.
9. Лубышева Л. И. Обоснование эффективности проектирования здоровьесформирующего образовательного пространства школы на основе спортизации физического воспитания / Л. И. Лубышева, Е. А. Черепов. // Человек, спорт, медицина. – 2016. – №2. – С. 52–61.
10. Мунтян В.С. Преемственность как условие непрерывности процесса физического воспитания / В.С. Мунтян, А.Н. Черновол // Физическое воспитание студентов. – 2012. –4. – С. 101-104.
11. Петренко С.А. Наступність у системі фізичного виховання дошкільного навчального закладу і школи / С.А. Петренко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2008. – 5. – 99-101.
12. Приймак А.Ю. Педагогические условия формирования преемственности в физическом воспитании учащейся молодежи как фактор развития ценностей здоровья и здорового образа жизни / А.Ю. Приймак, В.Н. Пристинский // Материали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми екології та здоров'я людини». – Череповець, 2016. – С. 29-33.
13. Томенко О.А. Теоретико-методологічні основи неспеціальної фізкультурної освіти учнівської молоді : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. наук з фіз. вих. і спорту: спец. 24.00.02 "фізична культура, фізичне виховання різних груп населення" / Томенко О.А. – Київ: НУФВСУ, 2012. – 39 с.

References:

1. Vovk V. (2011), Aktivnaya zhiznedeyatel'nost – osnovnoy faktor v obespechenii protsessa fizicheskogo vospitaniya shkolnikov i studentov / V. Vovk. // Fizicheskoe vospitanie studentov, #5, S. 8–12.

2. Vovk V. (2009), Pedagogichni osnovy nastupnosti fizychnoho vykhovannia uchnivskoi i studentskoi molodi : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia dokt. ped. nauk : spets. 13.00.07 "teoriia ta metodyka vykhovannia" / Vovk V.M. – Luhansk: Skhidnoukr. nats. un-t im. V. Dalia, 40 s.
3. Zvereva E. (2011), Vliianie fizicheskoy kultury na formirovanie lichnosti v preemstvennoy svyati "shkola-VUZ" / E.L. Zvereva. // Uchenye zapiski universiteta imeni P.F. Lesgafta, #11, S. 52–56.
4. Kostiuk V.I. (2017), Rol nastupnosti u formuvanni fizychnykh yakotei studentiv / Kostiuk V.I. // Materialy Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii "Profesiina pedahohika i andrahohika: aktualni pytannia, dosiahnennia ta innovatsii" (Kryvyi Rih, 20-21 lystopada 2017). Kryvyi Rih, S. 81–83.
5. Krasulya M.A. (2004), Razvitie sistemy fizicheskogo vospitaniya v usloviyah nepreryvnogo obrazovaniya / M. A. Krasulya, A. V. Krasulya. // Slobozhanskiy naukovy-sportivnyy vlsnik, #4, S. 34–38.
6. Krasulya M.A. (2017), Obespechenie preemstvennosti fizicheskogo vospitaniya na styike "shkola – vuz" / M.A. Krasulya // III Mlzhnar. nauk. konf. VesnyanI naukovI chitannya. (Kiyv, 28 kvitnya 2017), Ch. 1, S. 115-123.
7. Kuznietsova O. (2013), Nastupnist yak aktualna problema suchasnoi fizkulturnoi osvity / O. Kuznietsova // Nova pedahohichna dumka, 1.1, S. 198.
8. Kustov Yu.A. (1993), Edinstvo i preemstvennost pedagogicheskikh deystviy v vyisshey shkole / Yu. A. Kustov. – Samara, 109 s.
9. Lubyisheva L.I. (2016), Obosnovanie effektivnosti proektirovaniya zdoroveformiruyushego obrazovatel'nogo prostranstva shkoly na osnove sportizatsii fizicheskogo vospitaniya / L. I. Lubyisheva, E. A. Cherepov. // Chelovek, sport, meditsina, #2, S. 52–61.
10. Muntyan V.S. (2012), Preemstvennost kak uslovie nepreryvnosti protsessa fizicheskogo vospitaniya / V.S. Muntyan, A.N. Chernovol // Fizicheskoe vospitanie studentov, 4, S. 101-104.
11. Petrenko S.A. (2008), Nastupnist u systemi fizychnoho vykhovannia doshkil'nogo navchal'nogo zakladu i shkoly / S.A. Petrenko // Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu, 5, s. 99-101.
12. Priymak A.Yu. (2016), Pedagogicheskie usloviya formirovaniya preemstvennosti v fizicheskom vospitanii uchasheysya molodezhi kak faktor razvitiya tsennostey zdorovya i zdorovogo obraza zhizni / A.Yu. Priymak, V.N. Pristin'skiy // Materialy IV Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii «Aktualnyie problemy ekologii i zdorovya cheloveka». – Cherepovets, S. 29-33.
13. Tomenko O.A. (2012), Teoretyko-metodolohichni osnovy nespetsialnoi fizkulturnoi osvity uchnivskoi molodi : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia dokt. nauk z fiz. vykh. i sportu: spets. 24.00.02 "fizychna kultura, fizychno vykhovannia riznykh hrup naselennia" / Tomenko O.A. – Kyiv: NUFVSVU, 39 s.

Перевозник В.И.

**кандидат наук по физическому воспитанию и спорту,
доцент, декан факультета спортивных игр и единоборств.**

Паевский В.В.

**кандидат наук по физическому воспитанию и спорту,
доцент, доцент кафедры спортивных и подвижных игр.
Харьковская государственная академия физической культуры**

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ИГР КОМАНД ГРУППОВОГО ТУРНИРА ФИНАЛА ЧЕМПИОНАТОВ МИРА ПО ФУТБОЛУ 2014, 2018 г.г.

В статье проведен сравнительный анализ результатов выступления сборных команд по футболу на чемпионатах мира 2014 – 2018 г. г., также представлены количественные показатели забитых и пропущенных голов и набранных очков. Анализ выступления сильнейших команд мира позволяет сформулировать основные тенденции, которые наметились в современном футболе. Футбол становится быстрее, жестче, интенсивнее. Повышается значимость каждого игрового эпизода, увеличивается число единоборств, что в конечном итоге ведет к повышению напряженности встреч. Увеличилось число игр требующих от каждой команды предельной мобилизации физических сил и морально-волевых качеств. В современном футболе важным условием успеха является поиск средств усиления атакующих действий. Именно поэтому, атака лучших команд мира стала предметом изучения и анализа отечественными и зарубежными специалистами и тренерами. Проходящие раз в четыре года чемпионаты мира по футболу ярко иллюстрируют развитие этого вида спорта.

Результаты: в статье представлены количественные показатели забитых и пропущенных голов и набранных очков на чемпионатах мира 2014 – 2018 г.г.

Выводы: Проведенное исследование соревновательной деятельности команд свидетельствует о количественных различиях группового этапа ЧМ 2014, 2018 г.г.

Ключевые слова: чемпионат мира, забитые мячи, пропущенные мячи, команды, очки, группы.

Перевозник В.И., Паевський В.В. Порівняльний аналіз ігор команд групового турніру фіналу чемпіонатів світу з футболу 2014, 2018 р.р. У статті проведено порівняльний аналіз результатів виступу збірних команд з футболу на чемпіонатах світу 2014 - 2018 р.р., також представлені кількісні показники забитих і пропущених голів і набраних очок. Аналіз виступу найсильніших команд світу дозволяє сформулювати основні тенденції, які намітилися в